

سببی درمانی و سرطان به انتامتغات بالینی پرستاری

مرد آورند
بتول کیخسروی
(کارشناس پرستاری)

تحت نظر:
دکتر امیر امیرآبادی
(کلینیکال اتکولوژیست)

سرشناسه: کیخسروی، بتول، ۱۳۵۷ -

عنوان و نام پدیدآور: شیمی درمانی و سرطان به انضمام نکات بالینی پرستاری / مؤلفان: بتول کیخسروی؛ امیر امیرآبادی.

مشخصات نشر: مشهد: سخن گستر، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۲۳۶ ص.: مصور (رنگی)، جدول.

شابک: 978-600-247-638-8

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: شیمی درمانی

موضوع: Chemotherapy

موضوع: سرطان -- درمان

موضوع: Cancer -- Treatment

موضوع: شیمی درمانی -- تأثیر تغذیه

موضوع: Chemotherapy - Nutritional aspects

شناسه افزوده: امیرآبادی، امیر، ۱۳۵۶

رده‌بندی کنگره: R۷۹۱.۳۹۵:۶۱۶/۹۹۴

رده‌بندی دیویی: ۶۱۶/۹۹۴:۶۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۴۰۵۵۳۵

انتشارات سخن گستر

مشهد - خیابان ابن‌سینا - مقابل ابن‌سینا ۱۲ - شماره ۱۹۱

تلفن: ۳۸۴۳۹۹۵۵

Sokhangostar.com

نام کتاب: شیمی درمانی و سرطان به انضمام نکات بالینی پرستاری

گردآورنده: بتول کیخسروی

تحت نظر: دکتر امیر امیرآبادی

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۵

چاپ: البرز

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۴۷-۶۳۸-۸

مقدمه نویسنده

با توجه به سرعت روز افزون تعداد مبتلایان به سرطان در جهان و ایران و افزایش انواع روشهای نوین درمانی و داروهای جدید برای این بیماری مهلک، تیم درمان باید با روشهای درمان و داروها آشنا باشد تا بتواند با کمترین عوارض بهترین نتیجه را از درمان بیمار داشته باشد.

متأسفانه در حال حاضر کتاب مجزایی به زبان فارسی که در بردارنده مشخصات کامل داروهای به کار رفته در زمینه شیمی درمانی سرطان و نکات مراقبتی لازم در هنگام تجویز این داروها باشد وجود ندارد و با توجه به این که گرداء، نگار کتاب در طول مدت خدمت در بخش شیمی درمانی جای این چنین کتابی را در بخش جهت استفاه تیم درمان و دانشجویان پرستاری و پزشکی خالی میدیدند، لذا بر آن شدند تا با همکاری اساتید محترمی چون: دکتر آقابادی (متخصص رادیوتراپی انکولوژی) و سرکار خانم توفیقیان (کارشناس ارشد پرستاری و عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی سبزوار) در این کتاب علاوه بر روشهای متداول درمان سرطانها، داروهای به کار رفته در شیمی درمانی را با تأکید بر عوارض جانبی و اقدامات مراقبتی گردآوری نموده و به رشته تحریر در آورند. این کتاب با استفاده از جدیدترین و به روزترین کتب و مراجع دسترس موجود تألیف و گردآوری شده است و بی شک دارای نواقص و کم و کاستیهایی است که جهت اصلاح آنها از نظرات، پیشنهادات و انتقادات اساتید محترم استقبال خواهد شد.

کیخسروی

کارشناس پرستاری

دانشگاه علوم پزشکی سبزوار

فهرست مطالب

۳	مقدمه نویسنده
۱۳	فصل اول: سرطان
۱۴	تاریخچه سرطان
۱۵	اپیدمیولوژی
۱۷	پاتوبیولوژی سرطان
۱۸	اتیولوژی سرطان
۱۸	ویروسها
۱۹	عوامل فیزیکی
۱۹	عوامل شیمیائی
۱۹	عوامل ژنتیک و فامیلی
۱۹	عوامل تغذیه ای
۲۰	عوامل هورمونی
۲۰	روشهای درمان سرطان
۲۰	جراحی در سرطان
۲۱	پرتو درمانی (رادیو تراپی)
۲۱	شیمی درمانی
۲۳	تشخیص و مرحله بندی

۲۵.....	فصل دوم: رادیو تراپی (پرتو درمانی).....
۲۶.....	اهداف رادیو تراپی.....
۲۷.....	انواع رادیو تراپی.....
۲۷.....	رادیو تراپی خارجی: (External beam radiation یا Teletherapy).....
۲۷.....	رادیو تراپی داخلی: (Internal beam radiation یا brachytherapy).....
۲۷.....	حفاظت تیم درمان در برابر خطرات اشعه.....
۲۸.....	عوارض جانبی پرتو درمانی.....
۲۸.....	خستگی دوران درمان.....
۲۸.....	عوارض پوستی منافع درمان.....
۲۹.....	ریزش مو.....
۲۹.....	بی اشتها بی.....
۳۱.....	اثرات پرتو درمانی در خون.....
۳۱.....	مشکلات گوارشی.....
۳۱.....	نحوه برخورد با حالت تهوع.....
۳۱.....	نحوه برخورد با اسهال.....
۳۲.....	اثرات پرتو درمانی بر اندامهای جنسی.....
۳۲.....	عوارض پرتو درمانی در درمانهای سر و گردن.....
۳۳.....	تشخیص پرستاری (nursing Diagnoses).....
۳۴.....	فصل سوم: شیمی درمانی.....
۳۵.....	تعریف.....
۳۶.....	تاریخچه.....
۳۶.....	مکانیسم عمل داروهای ضد تومور.....
۳۸.....	نحوه تجویز داروهای ضد تومور.....
۳۸.....	مکانیسم های شیمی درمانی.....
۳۹.....	کاربرد بالینی شیمی درمانی.....

۴۰	عوارض شیمی درمانی
۴۰	تعدادی از مشکلات و راه حلها در بیماران تحت شیمی درمانی
۴۷	توصیه های کلی
۴۸	برای جلوگیری از ریزش مو
۵۲	پرستاری در شیمی درمانی
۵۳	راههای تجویز داروهای شیمی درمانی
۵۳	نقش پرستاری در شیمی درمانی
۵۵	نکات ایمنی هنگام آماده کردن دارو
۵۵	پیشگیری از نشانه های دارو به خارج از رگ
۵۷	تشخیص پرستاری (nursing Diagnosis)
۵۸	فصل چهارم: فارماکولوژی پایه داروهای شیمی درمانی سرطان
۶۰	عوامل آلکیل کننده
۶۰	گروههای دارویی عوامل آلکیل کننده
۶۵	ترکیبات پلاتین (Platinum Agents)
۷۴	داروهای متفرقه
۷۵	فصل پنجم: داروهای رایج در شیمی درمانی (داروهای ضد نوپلاسم)
۷۶	آسپاراژیناز (Asparaginase // Elspar // Kidrolase // Erwinase)
۷۹	آناستروزول (Anastrozole // Arimidex)
۸۰	بلئومایسین (Bleomycin)
۸۳	بوسولفان (Busulfan // Misulban // Myleran)
۸۵	بیواستروماب (Avastin // Bevacizumab)
۸۷	بروتوزومب (bortozomib // velzomib // velcade)
۸۷	کابازیتاکسل (Cabazitaxel // Jevtana)
۸۸	کاربو پلاتین (Carboplatin)

- ۹۱.....کپسیتابین (capecitabine//xeloda)
- ۹۳.....کارموستین (Carmustine//BCNU)
- ۹۴.....کلرامبوسیل (chlorambucil)
- ۹۵.....سیس پلاتین (Cisplatin)
- ۹۷.....کلادربین (Leustatin//Cladribine)
- ۹۸.....سیکلو فسفاماید (Cyclophosphamide)
- ۱۰۰.....سیتا رابیر (Cytarabine // Ara-c// Alexan)
- ۱۰۳.....ستوکسیماب (Cetuximab//Erbix)
- ۱۰۴.....داکتینوماپسین (Dactinomycin)
- ۱۰۶.....دکاربازین (Dacarbazine // DTIC)
- ۱۰۸.....داتو رویسین
- ۱۱۱.....دوستاکسل (Docetaxel // Taxotere)
- ۱۱۳.....دوکسو رویسین (Doxorubicin HCL//Adriamycin// Doxorubicin//Doxi)
- ۱۱۷.....ایپی رویسین (Epirubicin//EpirubicinHCL)
- ۱۱۹.....استراموستین (Estramustine sodium phosphate//Estracyt//emcyt)
- ۱۲۰.....اتوپساید (Etoposide//vepesid//Toposar//vp16/)
- ۱۲۳.....اکسیمستان (Aromasin//Exemestan)
- ۱۲۴.....استروژن کونژوگه (Premarin//Estrogens conjugated)
- ۱۲۵.....اتینیل استرادیول (Ethinyl Estradiol)
- ۱۲۶.....استرادیول (Estradiol)
- ۱۲۶.....استریفاید استروژن (Menest//Estratab//Esterified Estrogens)
- ۱۲۷.....فلوئورو اوراسیل (Fluorouracil //5fu)
- ۱۳۰.....فلوکسی مسترون (Fluoxymesteron//Halotestin)
- ۱۳۱.....فلوکسوریدین (Flouxuridine//FUDR)
- ۱۳۱.....فلو دارابین (Fludarabine phosphate// Fludara)
- ۱۳۳.....فلوتامید (Flutamide// Eulexin// Drogenil)

- ۱۳۵.....(Fosfestrol// Stilphostrol// Honvan) فسفسترویل
- ۱۳۷.....(Gemcitabin // Gemzar) جمسیتابین
- ۱۳۹.....(Gestonorone caproate//primostat//Gestronol) ژستونورون
- ۱۴۰.....(Hexamethyl melamine// Hexalen// hexastat) هگزامتیل ملاتین
- ۱۴۱.....(Hydroxyprogesterone) هیدروکسی پروژسترون
- ۱۴۲.....(Hydroxyurea// Droxia // Hydrea) هیدروکسی اوره
- ۱۴۴.....(Idarubicin-HCL// Idamycin) ایدارویسین
- ۱۴۶.....(Ifosfamide// Ifex// Mitoxana// Holoxan) ایفوسامید
- ۱۴۹.....(Imatinib) ایماتینیب
- ۱۵۰.....(Interferon Alfa-2b) 2b- آلفا اینترفرون
- ۱۵۱.....(Interferon Alfa-2b) 2b- آلفا اینترفرون
- ۱۵۳.....(Irinotecan Hcl// Camptosar // Campto) ایرینو تکان
- ۱۵۵.....(Letrozole// Femara) لئروزول
- ۱۵۶.....(Leucovorin - as calcium // Folic acid // Calcium folinate) لوکوورین
- ۱۵۸.....(Leuprolide Acetate // Lupron // Enantone // Prostag) لووپرولید
- ۱۶۰.....(Levamisole) لوامیزول
- ۱۶۲.....(Lomustine //CCNU) لوموستین
- ۱۶۴.....(Mercaptopurine // 6-MP) مرکاپتوپورین
- ۱۶۶.....(Mesna // Uromitexan) مسنا
- ۱۶۷.....(Methotrexate// Folex) متوتروکسات
- ۱۷۰.....(Mitomycin) میتو مایسین
- ۱۷۳.....(Mitotane) میتوتان
- ۱۷۴.....(Mitoxantrone // Novantrone) میتوکسانترون
- ۱۷۶.....(Medroxyprogesteron Acetate) مدروکسی پروژسترون استات
- ۱۷۷.....(Pdgrastim //Filgrastim(G-CSF)) فیلگراستیم
- ۱۷۹.....(Ondansetron) اندانسترون

- ۱۸۰..... اکسالی پلاتین (Oxaliplatin)
- ۱۸۲..... پاکلی تاکسل (Paclitaxel //Taxol //Genxol)
- ۱۸۵..... پردنیموستین (Prednimustine // Mostarina)
- ۱۸۶..... پرو کاربازین (Procarbazine HCL //Matulane //Natulan)
- ۱۸۸..... ریتو کسیمب (Mabthera//Rituximap)
- ۱۹۰..... استرپتوزوئسین (Zanosar//Streptozocin)
- ۱۹۲..... تاموکسیفن (Tamoxifen// Nolvadex// Tamofen)
- ۱۹۴..... تموزولام (Temozolomide//Temodal//Temodar)
- ۱۹۵..... تنی پوساید (Teniposide //VM-26)
- ۱۹۶..... تیو گوانین (Thioguanine //Lanvin)
- ۱۹۷..... تراستوزوماب (Trastuzumab//Herceptin)
- ۱۹۹..... تریپتورلین (Triptorelin// Decapeptat// Dipherelin)
- ۲۰۱..... وین بلاستین (Vinblastin sulfat //VLB)
- ۲۰۲..... وین کریستین (vinorelbine sulfate // oncovin)
- ۲۰۵..... وین دزین (vindesine sulfat // Eldisine)
- ۲۰۶..... وینورلین (Vinorelbine // Navelbine)
- ۲۰۷..... زولدرونیک اسید (Zoledronic acid//zometa)
- ۲۰۹..... داروهای ضمیمه
- ۲۰۹..... موستارژن (Mustargen//Nitrogen mustard//Mechlorethamine HCL)
- ۲۰۹..... مگستروئیل استات (Megestrol Acetat//Megace)
- ۲۰۹..... ملفالان (melphalan//phenyl alanin mustard)
- ۲۱۰..... متیل تستسترون (meyhyl testostrone//virilon)
- ۲۱۰..... تستسترون (testostrone)
- ۲۱۱..... استرپتوزوئسین (streptozoicin//zanosar)
- ۲۱۱..... تر تینوئین
- ۲۱۲..... آرسنیک تری اکساید (Arsenic trioxide//Trisenox)

۲۱۳.....	بنداموستین (Bendamustine//Treanda)
۲۱۴.....	داساتینیب (Dasatinib//Sprycel)
۲۱۵.....	دنیلو کین دیفتیتوکس (Denileukin difitox)
۲۱۶.....	ارلوتینیب (Erlotinib//Tarceva)
۲۱۶.....	اورولیموس (Everolimu//Afinitor//Zortress)
۲۱۶.....	فولوسترانت (Fulvestrant//Faslodex)
۲۱۷.....	ایکسابیلون (Ixabepilone//Ixempra)
۲۱۸.....	لاپاتینیب (Lapatinib//Tykerb)
۲۱۹.....	ملقلان (Methotrexate//Alkeran)
۲۲۰.....	نیلوتینیب (Nilotinib//Tasigna)
۲۲۱.....	نیلو تامید (Nilutamide//Ninanon//Ninandron)
۲۲۲.....	پانیتوموماب (Panitumumab//Vectibix)
۲۲۲.....	سونیتینیب (Sunitinib//Sutent)
۲۲۴.....	فصل ششم: آموزش به بیمار مبتلا به سرطان
۲۲۵.....	روشهای پیشگیری از عفونت
۲۲۶.....	جهت بهبود وضعیت رگ
۲۲۶.....	بارداری در طول دوره شیمی درمانی
۲۲۶.....	عملکرد کلیه ها و مثانه
۲۲۷.....	اثر دارو روی عضلات و اعصاب
۲۲۷.....	نحوه انجام شیمی درمانی
۲۲۷.....	محل انجام شیمی درمانی
۲۲۷.....	طول مدت دوره درمان و فاصله بین درمان
۲۲۸.....	مدت باقی ماندن عوارض دارویی در بدن
۲۲۸.....	تغذیه
۲۲۹.....	میزان مایعات مصرفی

- ۲۲۹..... چند توصیه .....
- ۲۳۰..... تغییرات حس چشایی .....
- ۲۳۳..... زنجبیل، کاهش دهنده عوارض جانبی شیمی درمانی .....
- ۲۳۴..... غربالگری سرطان چیست؟ .....
- ۲۳۴..... هدف از غربالگری سرطان چیست؟ .....
- ۲۳۴..... ویژگیهای یک آزمون غربالگری مناسب برای سرطان .....
- ۲۳۵..... شرایط پیش بدخیمی چیست؟ .....
- ۲۳۵..... توصیه به بیمارانی که در معرض خطر نسبی قرار دارند .....
- ۲۳۶..... ۵ توصیه حیاتی برای گمراهی از سرطان .....